



Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 4, Sayı:16, Eylül 2018, s. 136-159

Dr. Öğr. Üyesi. Aziz Cumhur KOCALAR

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Böl.Bşk.

Şehircilik A.B.D.Bşk. azizcumhurkocalar@gmail.com

“KORUMA ALANLARI”NIN YÜKSELEN RANTI ile ÇEVRE-ORMAN KORUMA MEVZUATINDAKİ DEĞİŞİMLER ve “BOLU-GÖLCÜK TABİAT PARKI” ÖRNEĞİ

Özet

Son yıllarda “koruma alanları”nda gerçekleşen rant artışı dikkat çekicidir. Buna paralel olarak Orman Hukukunun değişimi ise çalışmanın konusunu oluşturmuştur. Doğal alanların içinden mutlak korunması gereken alanlar farklı koruma statüleriyle korunmaktadır. Bu statüleri de kapsayan ilgili hukuksal alan koruma politikalarını da belirlemektedir. Koruma politikaları ise siyasal iktidarlarla birlikte her dönem belirgin değişimler geçirmektedir. Çevre-Orman Koruma Hukukunda son 17 yılda (2001-2017) yürütülen yasal-yönetimsel süreçlerdeki değişim kısmen bile izlenildiğinde, koruma politikalarındaki mevcut son durum daha iyi anlaşılabilir. “Doğal” süreçler, ortamlar ile varlıkların ticarileştirilmesi ve özelleştirilmesi sürecin belirleyicisidir. Çalışmada, özellikle 2873, 3213, 6831, 2634 sayılı yasalar ön plana alınarak, yönetmeliklerdeki değişimle incelenerek değerlendirilmiştir. Bolu Gölcük Tabiat Parkı (B-GTP) saha çalışması olarak incelenmiştir. Çalışma; arazi rantlarının son derece yükseldiği şu son ortamda, ülkemizde özel olarak “koruma” altına alınmış alanların artık gerektiği gibi nasıl korunabileceğini, tartışmaya açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arazi Kullanım Planlaması, Bolu-Gölcük Tabiat Parkı, Çevre-Orman Koruma Politikaları, Doğal “Korunan Alanlar”, Kamu/Orman Hukuku ve Çevre Mevzuatı, Şehir ve Bölge Planlama.

ENVIRONMENTAL-FOREST LEGISLATION and "BOLU-GÖLCÜK NATURAL PARK" with RISING RETURN of "PROTECTED AREAS"

Abstract

In recent years, the increase for acquiring unearned income in protected areas is striking. In parallel, the change in Conservation Legislation (2001-2017) in these years has created the technical dimension of this work. Areas that need to be protected in natural areas are protected by different conservation statutes. It also defines the relevant legal area conservation policies including these statutes. Conservation policies are undergoing significant changes in the period with political power. This change in legal administrative processes in recent years (2001-2017) in Environmental Legislation can be interpreted in a better understanding of how the current state of conservation policies change, if partly observed. "Natural" processes, environments and the commercialization and the privatization of assets are participated in all these. In the study, in the selected period, 2873, 3213, 6831, 2634 numbered laws were taken into the foreground and evaluated by examining the changes in some regulations. Gölcük Nature Park was studied as a field study. The study thus opens up the debate on how to respond to this last question: In the latter environment, where land price rises are extremely high, how can the protected areas in our country be protected as necessary?

Keywords: Bolu-Gölcük Natural Parks, City and Region Planning, Environmental-Forest Conservation Policies, Natural "Protected Areas", Land Use Planning, Public/Forest Law and Environmental Legislation.

1.GİRİŞ

Son yıllarda koruma alanlarındaki rant artışı dikkat çekicidir. Doğal alanların içinden mutlak korunması gereken alanlar farklı koruma statüleriyle korunmaktadır. Bu statüleri kapsayan ilgili hukuksal alan ise doğal çevreyi koruma politikalarını belirlemektedir. Koruma politikaları aynı zamanda siyasal iktidarlarla birlikte her dönem belirgin değişimler geçirmektedir.

Çevre ve orman hukukunu geçmişte ele alan bir yazara göre pozitif orman hukuku ideal hukuka yaklaştırılmalıdır (Bayraktaroğlu 1969).

1.1.Amaç

Çevre Koruma hukukunda son yıllarda (2001-2017) yürütülen yasal-yönetmelik süreçlerindeki değişim kısmen bile izlenildiğinde, koruma politikalarındaki mevcut son durumun nasıl değiştirildiği daha iyi anlaşılabilir. Doğal çevredeki tahribatlar ve buna yasal zemin hazırlayan değişiklikler ile gelen uygulamaların “Bolu-Gölcük Tabiat Parkı” örneğinde eleştirel bir incelenmesinin yapılması çalışmanın da amacı olmuştur.

1.2.Yöntem ve Kapsam

Çalışmanın teorik arka planında ise ülkemizde özel olarak “koruma” altına alınan alanların korunma yönetimiyle ilgili olarak Cumhuriyet sonrasında günümüze geniş bir tarihsel süreçten bakılarak konu iki dönem şeklinde tartışmaya açılmıştır.

Bulgular kısmında ise planlama ve koruma ile ilişkili disiplinler açısından kaynak yayın (literatür) taraması yapılmıştır. Tüm bu dönemler ve bulgular genel olarak değerlendirilecek, özellikle son dönemde (2001-2017) yapılan yasal, yönetsel değişiklikler “Bolu-Gölcük Tabiat Parkı” örneğinde 4.bölümde incelenerek, süreç ana hatlarıyla değerlendirilmiştir. Ayrıca İdare Mahkemesinin bazı kararları ile Belediye Meclisi Kararları ve saha çalışmasında ihale süreci ve yargıya yansıyan itiraz süreçleri çalışmanın içinde göndermelerle yer bulan diğer bazı kaynak dayanaklardır. Bilgi sağlamak amaçlı basındaki farklı haberlere ve kurumsal sitelere ayrıca uzman görüşlerine de yer verilmiştir.

Koruma alanlarındaki rant artışına paralel olarak Çevre Koruma Hukukunun özellikle (2001-2017) son yıllardaki değişimi, bu çalışmanın da konusunun yöntemsel boyutta politik çıktısı olarak son kapsamını oluşturmuştur. Çalışmada, seçilen dönem içinden ise özellikle 2873, 3213, 6831, 2634, 5346 sayılı vb. yasalar ön plana alınarak, bu yasal çerçeve ve ilgili bazı yönetmeliklerde ki değişim incelenerek, sentez bir değerlendirme yapılmıştır.

2.TEORİK ARKA PLAN

Burada tarihsel geçmişten bugüne orman mevzuatındaki bazı değişimlerin izleri özetlenmiştir. Konuyla ilgili genel teorik çerçeve, tarihsel iki ayrı döneme ayrılmış, ilk dönem ikin-ciye nazaran daha kısa ve özetlenerek oluşturulmuştur. Çalışmanın bu giriş altlığı ile günümüzdeki değişimi anlamak üzere okuyucuya kolaylık sağlanmıştır.

Bu amaçla, Cumhuriyet sonrası yasal değişimin yaşandığı bazı tarihlere 1.dönem (1924-2002) üzerinden altta kısaca göndermeler yapmakta yarar görülmüştür. Günümüze nazaran geçmişteki bu tarihsel minör değişimlerin, belirlediği dönüşümün anlamı, ilgili hukuksal metinlerde altta belirtildiği gibi kısaca ele alınarak yorumlanmıştır.

2.1.Birinci Dönem: 1924, 1937, 1956, 1982, 1983 ve 1990’lı Yıllardaki Değişimler.

Ülkemizde doğal çevre ve ormanlar gibi ortamlar ile değerli varlıkları herhangi bir gerekçeyle koruma altına alma uygulaması, ilk olarak, 1924 yılında çıkarılan “Türkiye’de Mevcut Bilimum Ormanların Fenni Usulü İdare ve İşletilmeleri Hakkında Kanun” (8. Maddesi) ve 1937 tarihli 3116 sayılı “Orman Kanunu” gibi erken Cumhuriyet döneminde çıkmış kanuni dayanaklardır.

İşte öncelikle bu mevzuatı ve yanı sıra yakın dönemde de korumacılık için gerekli altyapının korunmasına yönelik çabalara girilen dönemler olan 1990’lı yılları hatırlamak gereği vardır. Bu dönemde korumacı kaygı içtendir; düzenleme ve uygulamalar, gerçekten de korumacılığı etkinleştirmeye yöneliktir.

1924 yılında ki kanunun 8. maddesine göre;

“Devletçe muhafaza ormanı olarak tefrik edilmiş... Bu gibi ormanlardan Devlete ait olmayanların istimlâki mecburidir.”

Devlet ormanlara Erken Cumhuriyet Döneminde son derece sıkı bir şekilde ayırım yaparak, sahip çıkmaktadır.

Ancak, 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı Orman Kanunu’nun 43-46. maddelerinde “muhafaza ormanlarının” yönetimiyle ilgili daha ayrıntılı kurallara yer verilmiştir.

1956 yılında çıkarılan ve günümüzde de yürürlükte olan 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 23. maddesiyle “muhafaza ormanlarıyla” ilgili kurallar yeniden düzenlenmiş;

Ek olarak, yasanın 25. maddesinde bir de “milli parklar” ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

1983 yılındaysa 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’nu çıkarılmıştır.

Bu dönemleri alttaki Tablo 1. kısaca özetlemektedir.

Tablo 1: 1937, 1956, 1983 yıllarındaki bazı yasalar (3116, 6831, 2873)

Sıra	Kanun Tarihi	Kanun no	Kanun Adı	Değişen Md. no	Yenilikler (Kocalar, Aziz Cumhuriyet, 2018)
1*	1937	3116	Orman Kanunu	43-46	“muhafaza ormanlarının” yönetimiyle ilgili daha ayrıntılı kurallara
2*	1956	6831	Orman Kanunu	23	Maddesiyle “muhafaza ormanlarıyla” ilgili kurallar yeniden düzenlenmiş
3*	1956	6831	Orman Kanunu	25	“milli parklar” ile ilgili düzenlemeler
4*	1983	2873	Milli Parklar K.		

Saha çalışmasının yapıldığı Bolu-Gölcük Tabiat Parkı Şekil 1 ile görülebilir. 1990’lı yılları sonlarına kadar ki evrede korumacılık için gerekli alt yapının korunmasına yönelik yoğun çabalara girilmiştir. Koruma statülerinin zamanla daha da artmıştır. Sözelimi;

. 2017 yılında ülkemizde bulunan toplam 40 adet milli parkın 33 tanesi; 32 “tabiatı koruma alanının” tümü; 203 “tabiat parkının” ise yalnızca 17’si; 112 “tabiat anıtının” 89’u 1958-2000 arasında ayrılmıştır;

. 2873 sayılı yasanın 2. maddesinde dört “koruma statüsü” tanımlanmıştır;*

. Adı birkaç kez değiştirilen ilgili bakanlığın (Orman, Çevre ve Orman, ...Orman ve Su İşleri) yapısında ulusal parklar alanında çalışmalarını yürütmek üzere genel müdürlük düzeyinde örgütlenilmiştir;

. Özellikle planlama çalışmalarına ağırlık verilmiştir;

. “Milli Park”, yabanıl yaşam vb alanlarda uzmanlaşmış personel işlendirilmiştir;

. Envanter, harita vb. altlıklar oluşturulmuş; kule, kulübe, giriş kapısı, satış büfeleri vd. yapılar kurulmuştur;

. Amaçlarının yanı sıra “koruma” altına alınanlar da çeşitlendirilmiştir. Bunu koruma statülerini alttaki kavramsal seyrinden anlayabiliyoruz.



Şekil 1. Bolu-Gölcük Tabiat Parkı (B-GTP) görüntüleri(Anonim).

2.1.1.Koruma Statüleri

a) Milli park; bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları...

b) Tabiat parkları; bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçaları...

c) Tabiat anıtı; tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dâhilinde korunan tabiat parçaları...

d) Tabiatı koruma alanı; bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçaları;

İzleyen yıllarda bunlara “yaban hayatı koruma sahası”, “özel çevre koruma bölgesi”, “tohum meşçeresi”, “sulak alanlar”, “gen koruma ormanı” vb. “statüler” de eklenmiştir.

2.1.2.Sayısal Verilerle “Koruma Alanları”

Çalışmada sayısal verilere de başvurulmuştur. “Milli parklar” bu dönemde ormancılığın göreceli olarak en başarılı olduğu etkinlik alanlarından birisi olmuştur. Özel olarak “koruma” altına alınan alanların toplu dökümü Tablo 2 ile verilmiştir: 2017 rakamlarıyla özellikle korunan alan statüsünde olan alanlar yanında olmayan ama yine de halen korunan farklı bazı alanlar olduğu da görülmektedir. Böylece bu alanlar, geçen süre içinde gerçekten de büyük ölçüde korunabilmiştir.

Tablo 2: Ülkemizde Özel Olarak “Koruma” Altına Alınmış Alanlar (2017/7)

"Koruma Alanları" (Kocalar, Aziz Cumhuriyet, 2018)	Sayı	Alan (Da)
Milli Park	40	8.286.143
Tabiat Parkı	203	969.575,00
Tabiatı Koruma Alanı	31	66.837
Tabiat Anıtı	112	66.837
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	82	11.928.090
Sulak Alanlar *	14	1.844.870
Ulusal Öneme Haiz Sulak Alan*	20	2.884.270
Gen Koruma Ormanı	276	399.976
Muhafaza Ormanları	55	3.204.510
Tohum Meşçeresi	395	452.420
Tohum Bahçesi	177	13.390
Özel Çevre Koruma Alanları	16	24.591.160
Kent Ormanları	151	128.078,30
TOPLAM	1572	54.836.156

* Korunan alan statüsünde olmayan ama korunan alanlar.

Örnek;

. özel olarak “koruma” altına alınma (alınan) alanlardan öteden beri çeşitli biçimlerde yararlanan halk, yararlanma olanaklarının kısıtlanmasını, dahası, kısıtlı da olsa yeni yararlanma olanaklarını artık kanıksamıştır;

. “özel olarak koruma altına alınmamış alanlar” ile yanlış yapılaşmalar göreceli olarak daha çok önlenebilmiştir;

. bu alanlardaki yabanıl yaşam, denge durumunu; yani varlığını sürdürebilme ve yenileyebilme yeteneğini halen de belli ölçülerde sürdürebilmektedir;

. kamuoyunun “doğal” süreç, ortamlar ile varlıklara yönelik duyarlılığı ile bilgisinin artmasına koşut olarak ilgili teknokratlar ve bürokratlar da alanlarında yetkinleşmiştir;

. toplumun en azından orta ve üst gelirli sınıflarının “doğal” ortamlara yönelik ilgisi ve bilgisi, ulaşım olanakları artmış; gezme, görme, dinlenme, spor yapma, eğitim vb. amaçlı etkinliklere yöneliminin de giderek yaygınlaşmaya başlamış olduğu söylenebilir.

Sosyolojik açıdan tüketim (ve gösteri) toplumu görünüşleri ile kredi kartı borçlanmalarındaki artışlar, bu son görüş için bir dayanak olarak düşünülmüştür.

2.2.İkinci Dönem: (2001-2017) (5 Yasa: 6831, 2873, 3213, 5346, 2634)

Çalışmada, seçilen bu 2.dönem için ise ilgili yasalar ve yönetmelikleri ön plana çıkmıştır (Tablo.3). Seçilen bu yasal-yönetmelik çerçevesinde ki değişim aşağıda değerlendirilmiştir. Mevzuat-taki önemli maddelere ve getirilen yeni kavramlara göre alttaki tablo satırlarına ait numaralar üzerinden açıklamalar yapılarak, mevzuata bazı görüş ve yorumlar katılmıştır.

Tablo 3. *Açıklama Notları: Tablo 3 ile verilen ilgili kanun (ve/veya kısaca değişen önemli Md. içerikleriyle) son durumu, yine ilgili satır notunda ayrıca ilişkisel (çapraz dipnot) vurguları ile birlikte de metin çözümsel ayrıntılı bir yapıda verilmiştir:

(Bknz. Tablo 3. /2.; 5.; 6.; 7.; 8.; 9.; 10.; 11.; 13.; 14.; 15.; 16. satır ve notları).

Tablo 3: Çevre Koruma Hukuku son dönemin (2001-2017) bazı değişimleri

No	Yasa Yürürlük (R.G.) Tarihi	Yasa No (Değ.Yasa) (No -Tarih)	Yasa -Yön. Adı ve Değişen “Md. içeriğinde öne çıkan” (Kocalar, Aziz Cumhuriyet, 2018)	Değişen Md. no
1	08.07.1937	3116	Orman Kanunu	43-46
2*	08.09.1956 R.G. 9402	6831	Orman Kanunu	19
3	//	//	//	23
3	//	//	//	25
4*	16.03.1982 R.G. 17635	2634	Turizmi Teşvik Kanunu (TTK)	8
5*	11.08.1983 R.G. 18132	2873	Milli Parklar Kanunu (MPK)	2
6	//	//	MPK	7
7*	//	//	// “kamu yararı” koşulu (KYK)	8
8*	21.09.1985 R.G. 30187	3213 (5177-2004)	Maden Kanunu (kapsamın genişletilmesi)	7
9*	12.12.1986 R.G. 19309	2873, 6831	Milli Parklar Yönetmeliği	20
10*	//	//	//	21

11*	//	//	// (KYK)	22
12	1990’lı yıllar		Halen nispeten korumacılık hâkim	
13*	18.05.2005 R.G. 25819	5346	Yenilenebilir Enerji Kaynak. Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımı Kanunu	8
14*	05.03.2013 R.G. 28578	6831, (3234)	Mesire Yerleri Yönetmeliği (MYY) “Mesire yerleri” “kent (şehir) ormanı”	3
15*	//	//	Mesire Yerleri Yönetmeliği (MYY) (Tümü yeniden düz.)	10/1.b
16*	15.12.2017		//	Geç.Md2

Tablo 3. *Mevzuatta değişiklik getiren önemli maddelere ve yeni gelen kavramlara yönelik olarak satır numaraları üzerinden altta açıklamalarla çıkarımlar sürdürülmüştür. Böylece yukarıdaki tabloda, ilgili kanun içeriği (ve/veya Md. içeriklerinde) değişen durumun son halinin kısaca referans özeti görselleştirilmiş, altta ise yorumlanmıştır.

Tabloda 1990’lar koyu ve sonrası italik yapılarak o satırlara vurgu yapılmıştır.

2.satır notu: 6831 sayılı Orman Kanunu Md.19;

“koruma” altına alınmış alanlar açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte;

En son 2013 yılında tümüyle yeniden düzenlenen Mesire Yerleri Yönetmeliği (MYY) Md.10.’un 1. fıkrasının “b” bendi ile (Bknz. Tablo 3./14. satırı ve notu), bu yönetmeliğe 15.12.2017 günü getirilen Geçici Madde 2 (Bknz. Tablo 3. /15. satırı ve notu), 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu (TTK) Md.8.de (Bknz. Tablo 3. /16. satırı ve notu); “koruma” altına alanların “koruma” amacı dışında kullanılabilmesini kolaylaştıran olanaklar getirilmiştir.

2.satır notu: Ayrıca çıkarılan yönetmelikler, genelgelerle ve “tebliğlerle” bu olanaklar pekiştirilmiştir.

5.satır notu: “Tabiatı koruma alanı” olarak ayrılan yerler, “mutlak koruma” statüsündedir. Öteki “koruma” altındaki alanların çoğunluğunda ise çeşitli gerekçelerle yapılaşmalara izin verilebilmektedir. (Bknz. Tablo 3. /8. satırı ve notu)

2.2.1.Turizm ve İşletmeler (Maden, Turizm ve HES İşletmecisi)

4.satır notu: 16.03.1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu (TTK) ve sonrası dönemde ilgili diğer yasalarla da birlikte, bazı ayrıcalıklı işletmeler (maden, turizm ve HES işletmecisi) ormanlık alanların yok edilmesinde geçmişe nazaran çok daha etkili pozisyonlara gelmişlerdir.

2.2.2. Tabiatı Koruma Alanları

5.satır notu: Yalnızca bilimsel araştırma ve eğitim amacıyla yararlanmak için ayrılan “tabiatı koruma alanları” bile madencilik etkinliklerine açılmıştır. (Bknz. Tablo 3. /8. satırı ve notu)

Ek olarak; açıklama notlu ilgili maddelerde (Bknz. Tablo 3. /13., 2., 14., 15., 16. ve 17. satırları ve notları); “koruma” altına alanların “koruma” amacı dışında kullanılabilmesini kolaylaştıran çeşitli olanaklar getirilmiştir. Ayrıca çıkarılan yönetmelikler ile genelgelerle ve “tebliğlerle” de bu olanaklar pekiştirilmiştir.

2.2.3. “Koruma”

2.satır notu: 6831 sayılı Orman Kanunu Md.19;

“koruma” altına alınmış alanlar açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte;

En son 2013 yılında tümüyle yeniden düzenlenen Mesire Yerleri Yönetmeliği (MY) Md.10.’un 1. fıkrasının “b” bendi ile (Bknz. Tablo 3. /15. satırı ve notu),

Bu yönetmeliğe 15.12.2017 günü getirilen Geçici Madde 2 (Bknz. Tablo 3. /16. satırı ve notu),

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu (TTK) Md.8.de (Bknz. Tablo 3. /17. satırı ve notu); “koruma” altına alanların “koruma” amacı dışında kullanılabilmesini kolaylaştıran olanaklar getirilmiştir.

Ayrıca çıkarılan yönetmelikler, genelgelerle ve “tebliğlerle” bu olanaklar pekiştirilmiştir.

5.satır notu: “Tabiatı koruma alanı” olarak ayrılan yerler, “mutlak koruma” statüsündedir. Öteki “koruma” altındaki alanların çoğunluğunda ise çeşitli gerekçelerle yapılaşmalara izin verilebilmektedir.

5.satır notu: Yalnızca bilimsel araştırma ve eğitim amacıyla yararlanmak için ayrılan “tabiatı koruma alanları” bile madencilik etkinliklerine açılmıştır. (Bknz. Tablo 3. /5. satırı ve notu),

Ek olarak; açıklama notlu ilgili maddelerde (Bknz. Tablo 3. /16. satırı ve notu); “koruma” altına alanların “koruma” amacı dışında kullanılabilmesini kolaylaştıran çeşitli olanaklar getirilmiştir. Ayrıca çıkarılan yönetmelikler ile genelgelerle ve “tebliğlerle” de bu olanaklar pekiştirilmiştir.

6.; 7.satır notu: MPK Madde 7 ve Madde 8 şöyledir:

Madde 7 - Milli park veya tabiat parklarında, planlarına uygun olması şartıyla, kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak her türlü plan, proje ve yatırımlara Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilebilir ve uygulamalar bu Kanun hükümlerine göre denetlenir.

Gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerine verilecek izinler:

Madde 8 - Turizm bölge, alan ve merkezleri dışında kalan milli parklar ve tabiat parklarında kamu yararı olmak şartıyla ve plan dâhilinde, turistik amaçlı bina ve tesisler yapmak

üzere gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri lehine Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Orman ve Su İşleri Bakanlığınca izin verilebilir.

2.2.4.Madencilik ve Tabiatı Koruma/Orman Alanları

8.satır notu: 1985 yılında çıkarılan 3213 sayılı Maden Kanunu’nun en son (2004 tarihli ve 5177 sayılı yasayla) yeniden düzenlenen 7. Md. söz konusu uygulamanın kapsamı daha da genişletilmiştir:

“Orman, muhafaza ormanı, ağaçlandırma alanları, kara avcılığı alanları, özel koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, tarım, mera, sit alanları, su havzaları, kıyı alanları ve sahil şeritleri, karasuları, turizm bölgeleri, alanları ve merkezleri ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri, askerî yasak bölgeler ve imar alanları ile mücavir alanlarda madencilik faaliyetlerinin çevresel etki değerlendirmesi, gayri sıhî müesseseler ile ilgili hususlar dâhil hangi esaslara göre yürütüleceği ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.”

Görüldüğü gibi, 2873 sayılı yasanın 2. maddesine göre yalnızca bilimsel araştırma ve eğitim amacıyla yararlanmak için ayrılan “tabiatı koruma alanları” bile madencilik etkinliklerine açılmıştır (Bknz. Tablo 3. /5. satırı ve notu).

2.2.5.Milli Parklar Yönetmeliği ve Mesire Yerleri

9.; 10.; 11.satır notu:1986 yılında çıkarılan Milli Parklar Yönetmeliği’nin 20, 21 ile 22. maddeleri de doğrultusunda düzenlenmiştir (Bknz. Tablo 3. /6. ve 7. satırları ve notları).

Tabloda 1990’lar (satırı koyu) sonrası ise italik yapılarak alttaki satırlara ayrıca vurgu yapılmıştır.

14.satır notu: Mesire Yerleri Yönetmeliği (MYY) Md.3. “Mesire yerleri” tanımlanmıştır. 2016 rakamlarıyla Bolu bu konuda da daha kapsamlı araştırılmalıdır.

En azından neredeyse tümü devlet mülkiyetindeki arazilerde bulunan özel olarak “koruma” altına alınmış alanlarımıza, bu kapsamda “tabiat parklarımıza” neden gerektiğince sahip çıkamıyoruz? Ülkemizde de “yükselen bir eğilim” olan her türlü kamusal varlığın ticarileştirilip özelleştirilmesi kapsamına özel olarak “koruma” altına alınmış alanların da alınmasını engelle-yebilmenin en etkin yolu nedir?

4.; 13.; 14.; 15.; 16; satır notu: ile ilgili nottaki (Bknz. Tablo 3. /2. satırı ve notu) gibi “koruma” altına alanların “koruma” amacı dışında kullanılabilmesini kolaylaştıran çeşitli olanaklar getirilmiştir.

“kamu yararı” koşulu: “Doğal” süreçler, ortamlar, varlıklar söz konusu olduğunda “kamu yararını” kimler nasıl belirliyor? Siyasal iktidarın yöneticileri mi, “yüksek” yargı mı etkin? ve nasıl?

Bu tespit ve soruların ardından ayrıca saha örneği üzerinden incelemelere geçebiliriz. İdare Mahkemesinin bazı kararları ile çalışma sahasındaki Belediye Meclisi Kararları da çalışmanın içinde yer bulacak diğer kaynaklar olmuştur.

3.BULGULAR

Mevzuat bağlantılı tarihsel teorik arka plan dışında, doğal çevreyi ve ormanlık alanları tehdit eden diğer bulgulara da bu bölümde yer verilmiştir. Bu bölümde planlama ve korumanın konu bağlamında disiplinlerarası ilişkileri açısından kaynak yayın taraması da yapılmıştır.

Arazi ve orman kaynakları planlamasında, özellikle ülkemizde sektörlerin arazide yoğun olarak iç içe bulunduğu koşulları için, her bir sektörü bağımsız olarak ele almanın eksik bir anlayış olacağı kabul edilmelidir. Bu nedenle ülkemizdeki arazi ve doğal kaynakların planlamalarında, olası üretim sektörleri (tarım ve orman, mera vb.) arasındaki etkileşimleri dikkate alan sektörler arası ve bütünsel (bütünleşmiş) bir yaklaşım sergilenmelidir. Ancak bu şekilde sağlıklı, gerçekçi ve uygulanabilir arazi kullanım kararlarına ulaşabilmek mümkün olacaktır (Akten, 2008).

Ülkemizde, arazi kullanım planlamasının bilimsel esaslara göre gerçekleştirilmesini güvence altına alma yönünde, öncelikle yasal bir düzenlemeye gereksinim duyulmaktadır. Bunun yanında arazi kullanım planlaması, kurumlar (sektörler) arasında koordinasyonu sağlayacak bir mekanizma kurmayı gerektirmektedir. Bu mekanizma vasıtasıyla arazi kullanım planlamasının hem planlama ve hem de uygulama, izleme ve değerlendirme aşamalarında çeşitli kurumların faaliyetleri koordine edilmelidir. Bunun için yüksek düzeyde merkezi bir kuruluşa ve buna bağlı olarak çalışacak uygulama birimlerine ihtiyaç bulunmaktadır (Yılmaz, 2004).

Uluslararası kaynak yayınlara (literatüre) göre “Doğal Alanlar” başlığı altında kabul edilen “Tabiat Parkları” uluslararası ve ulusal ölçekte mevzuatlar ile uluslararası, ulusal ve yerel ölçekte farklı kurumlar tarafından korunmaktadır. Türkiye’deki bu koruma anlayışının en önemli argümanı “Koruma Amaçlı İmar Planı” çalışması olarak düşünülebilir.

Bu konuda bir makalenin amacı, üniversite-kamu kurumu işbirliği perspektifinde gerçekleşen, ülkemizin korunmaya değer önemli doğal alanlarından biri olan Ballıkayalar Tabiat Parkı için hazırlanan Ballıkayalar Koruma Amaçlı İmar Planı planlama süreci deneyimini aktarmak olmuştur. Makaledeki gibi benzer koruma amaçlı imar planlama çalışmaları (1.Literatür ve diğer ülke örnek incelemesi yapılmış, 2.Alanın analiz ve sentez çalışmaları 3.Plan ve plan kararları ile birlikte) üç aşamalı olarak yürütülebilir. Özellikle analiz aşamasında alan üzerine yapılan detaylı çalışmaların, uluslararası doğa parkları ile ilgili başarılı örneklerin, ulusal boyutta projeye aktarılma gayretinin ve plan kararları kavramının, hassas bir coğrafyada özel bir proje alanı vurgusu yapma istekliliğinin, Ballıkayalar Tabiat Parkı deneyimi üzerinden, ulusal ölçekte tabiat parkı imar planlama çalışmalarına katkı sunması beklenmektedir (Mert ve Kutluca, 2018).

Ayrıca korunan doğal alanlarda artan rekreasyon/turizm aktivitelerinin olumsuz etkilerini minimize etmek amacıyla da, karar verme çerçevesinde kullanılacak yerele özgü yöntemler geliştirilmelidir. Ziyaretçi Etki Yönetimi-ZEY temelinde, mevcut koşullar ve sorunlar, olası

etkiler ve yönetim eylem stratejisini (önlemler ve izleme) içeren bir yaklaşımdır. Bu yöntemi kullanan bir tez çalışmasının amacı, Isparta Gölcük Tabiat Parkında ziyaretçilerin yapmış oldukları olumsuz etkileri minimize etmek olmuştur. Bu doğrultuda, Isparta-Gölcük Tabiat Parkı'nın mevcut koşulları çerçevesinde ve anket sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda ziyaretçi etki yönetim yaklaşımı 6 aşamada gerçekleştirilerek çözüm önerileri getirilebilmiştir (Akten 2009). Ziyaretçi ve uzmanlarla yapılabilecek anket çalışmaları sonucunda Isparta-Gölcük Tabiat Parkında, rekreasyonel faaliyetlerin olumsuz etkilerinin olabileceği kaynak değerleri sırasıyla bitki örtüsü, görsel kalite, su kalitesi, toprak kalitesi, gürültü kirliliği, hava kalitesi ve hayvan varlığı şeklinde belirlenmiştir. Belirlenen etkilerin olumsuzluklarını gidermek için gerekli önlemler ve bazı standartlar önerilmektedir (Akten ve Gül 2009).

Korunan alanlar üzerinde her geçen gün artan rekreasyonel etkinlik baskısının da olumsuz etkilerini ortaya koymak, bu etkileri en aza indirmek ve sürdürülebilir bir şekilde bu alanlardan yararlanmak amacıyla bu alanların kullanımına belli sınırlamalar getirilmektedir. Korunan alanlar içerisinde yer alan göllerde de çeşitli aktiveler gerçekleştirilmektedir. Bu aktivitelerin ise yarattıkları baskıların etkilerini kontrol altında tutmak gerekmektedir (Dumlu ve İhtiyar, 2017).

Kaynağın ve faaliyetin sürdürülebilirliği yönünde, doğru bir planlama ve yönetim yaklaşımı geliştirebilmek için ideal biyofiziksel ve sosyal şartların sağlanması yönünde, rekreasyonel taşıma kapasitesi analizleri ile kullanım limitinin eşik değerinin belirlenmesi önem taşımaktadır (Göktuğ ve Arpa, 2016).

Korunan alanlar kapsamında tabiat parklarının ele alındığı başka bir çalışmanın amacı ise, Mersin ilindeki tabiat parklarının, eğlendirilen potansiyelinin belirlenmesidir. Belirlenen amaç doğrultusunda Mersin ili sınırlarında yer alan sekiz adet tabiat parkı araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma verileri, birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilmiştir. Birincil veriler, araştırmanın örneklemini oluşturan her bir tabiat parkı ile telefon aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ikincil veriler ise Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü ile Mersin Valiliği'nin resmi internet sitelerinden elde edilmiştir. Toplanan veriler, Gülez Yöntemi ile analizi sonucunda; Mersin ili tabiat parklarının eğlendirilen potansiyelinin, %63 (Çamdüzü Tabiat Parkı) ve %85 (100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı) aralığında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır (Polat ve Polat, 2016). Bu vb. ön araştırmalar da, ülkemizdeki bu tür alanlar hakkında planlama bulgularının artırılmasını sağlamaktadır.

Yukarıdaki çalışmalardan da görüldüğü gibi doğal ve korunan alanlarla ilgili kullanım duyarlılıklarının başarılı bir şekilde belirlenmesi önemlidir. Bu doğrultuda saha çalışmaları ile desteklenen çalışmalara gereksinim olduğu açıktır. Bu tür alanlardaki her bir doğal kaynak ve farklı disiplinlerarası görüşler, en doğru kullanım politikalarının belirlenerek uygulanmasına da yön verecektir. Tüm doğal ve korunan alanlar sürekli olarak özellikle parkların plan paftaları, uydu haritaları ve görselleştirmeleriyle birlikte ayrıntılı bir şekilde çalışılmalıdır.

Kentlerde yaşayan insanların serbest zamanlarını nasıl ve nerede değerlendirdiği, eğlencinlen alanlarını ne sıklıkla kullandığı ve çeşitli eğlencinlen alanları hakkındaki görüşleri oluşturan başka ön çalışmalar da yapılmalıdır. Kaliteli serbest zaman uğraşları ve bunu karşılayan çeşitli eğlencinlen (rekreasyon) alanları koruyarak arttırmaya yönelik analizler de araştırmaların amacını teşkil edebilir. Bu kapsamda, eğlencinlen alanları ile ilgili görüşler cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, meslek, bir yere (şehir, ilçe, kasaba, köy vb.) aidiyet taşıma(ma), büyükşehirde yaşama(ma) eksenlerinde değerlendirilebilir. Bu tür araştırmalar ilçe bazlı olarak belli tarihler arasında (2-4 yıllık olarak) yapılabilir. Tesadüfi örnekleme tekniği ile uygulanan araştırmalar da bilgiler, araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anketle toplanabilir. Araştırmada elde edilen bilgiler bilgisayarda istatistik programı ile analiz edilerek ve tablolar halinde sunulurken paylaşılmalıdır. Rekreasyon alanları ile ilgili görüşlerde ki kare analizi yapılarak değerlendirilebilir.

4.BOLU-GÖLCÜK TABİAT PARKI (B-GTP)

Bu bölümde ise, Bolu Gölcük Tabiat Parkı (B-GTP) üzerinden saha okumaları yapılmıştır.

Seçilen saha örneği, konumu, mülkiyet durumu ve kiralama (ihale) süreci üzerinden bazı basın haberlerinden ve yargısal itirazlar kanalından incelenerek, çalışmaya yansıtılmıştır. Bu sınırlı kaynak yayınlara da yine altta göndermeler yapılmıştır.

4.1.Konumu

Bolu'nun 13 Km güneyinde, Bolu-Seben karayolu üzerinde; sonradan oluşmuş bir gölcük, daha önceleri “orman içi dinlenme yeri” 2011 yılında Bolu-Gölcük Tabiat Parkı (B-GTP) olarak ayrılmıştır. 38 hektarlık genişliğindedir; göknar ile karışık göknar+kayın+gürgeç doğal, yer yer çok yaşlı orman ekosistemleriyle çevrilidir.

4.2.Mülkiyet Durumu

Devlet mülkiyetinde bulunan, Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen B-GTP alanında neden Bolu Belediyesi için 31.12.2040 tarihine kadar geçerli olabilecek bir “sınırlı aynı hak tesis” ediyor? Mülkiyet durumu ile ilgili ayrıntılara yerinde tapu araştırması yapılamadığından tam olarak ulaşılamamıştır.

. Yapılması/yapılmamasının üstesinden gelemeyeceğini düşünüyorsa eğer, sözcüğü 645 sayılı KHK'daki görevleri ne anlama geliyor? Sorunlar mülkiyet ile mi ilgili?

. Bolu Belediyesi, kendisi için “sınırlı aynı hak tesis” edilen bu alanı 5 yıl içinde gerektiğinde değerlendiremeyip de mal sahibi gibi özel kişi ya da kuruluşlara 22 yıllığına nasıl kiralayabiliyor; açıktan bu yolla “haksız” sayılabilecek bir kazanç sağlamaya kalkışabiliyor?

4.3.Bolu Belediyesi ve Girişimleri

. 13 Haziran 2012 tarihinde 22 yıllığına Bolu Belediyesi'ne kiralanmıştır.

. Bolu Belediye Meclisi, 13 Aralık 2016 tarihinde aldığı 397 sayılı kararla Parkı yapılaşmaya açmıştır.

. Bolu Belediyesi'nin, Parkı kiralamak için 19 Aralık 2017 tarihinde açtığı ihaleyi, 1996 yılında, 22 yıl için aylık 116 bin TL'lik bir öneri kazanmıştır.

4.4.Kiralama İhalesi

Bolu Belediyesi'nin ihale duyurusunda şu bilgilere yer verilmiştir:

“Mülkiyeti OSİB Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne ait olup 31.12.2040 tarihine kadar: Bolu Belediyesi tarafından kiralanmış olan Gölcük Tabiat Parkında Sınırlı aynı hak tesisi hakkıyla 31.12.2040 tarihine kadar Dağ köşkü – Bungalov'lar 25 Adet işi ve Gölcük Göl Gazinosu; 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu 35/a maddesi uyarınca Kapalı teklif usulü ile 22 yıllık sınırlı aynı hak tesisi ile kiraya verilecektir.”

Böyle bir düzenleme karşısında, ilgili birim, kolaylıkla “isteğe, isteklisine göre gerektiği gibi” “plan” hazırlayabilir ya da hazırlatabilir. Oysa sözcülemi, “taşınma kapasitesi”, ekosistemlerin korunarak kullanımında kesinlikle göz önünde bulundurulması gereken bir ölçüttür. Ülkemizde pek çok hukuksal düzenlemede geçen, ilgili yöneticilerin sıkça kullandıkları “koruma-kullanma dengesi” söylemi gibi bu söylemin de, kâğıt üzerinde kalmaması için bu ölçütün göz önünde bulundurulması gerekiyor.

4.5.Basın



Şekil 2."Doğa harikası Bolu Gölcük Tabiat Parkı 22 yıllığına özel işletmeye verilecek" (Diken, 2017).

Basında yer alan bazı bilgiler ise şöyledir:

Proje kapsamında Gölcük Göl Gazinosu, göl kenarındaki restoran yerine butik otel, dağ köşkü ve bungalovlar ile gölün çevresinde eğlendirilen alanı düzenlemeleri, Gölcük çevresiyle ormanın içine yapılacak patikalar, Gölcük ve bağlı olduğu Karacasu beldesi arasında 1,5 km uzunluğunda dağ kızıağı ve 3 km. teleferik hattı kurulumu vardır (Diken, 2017).

Bolu'da çıkan Bolu Takip Gazetesinde yukarıdaki fotoğrafla birlikte verilen haberde: OSİB Veysel Eroğlu, NTV Canlı Yayın'ına katılmış (NTV, 2017) ve “Doğa tahrip edilmeyecek” demiştir. Sözcü Gazetesinde ise “Bolu'da Gölcük Tabiat Parkı'nın dağ köşkü ve bungalovlar yapılması ve göl gazinosunun işletmeye devredilmesi yargıya taşındı. İhalenin iptali isteniyor.” haberi verilmiştir.

4.6.Yargı Süreçleri (İtirazlar)

TMMOB ve bağlı Odalar, TEMA, Kırsal Çevre vb. kuruluşları bu düzenlemeler gündeme geldiğinde kamuoyunu uyarmaya çalışmış, gerektiğinde yargıya başvurup birçok düzenleme-

nin yürütülmesinin durdurulmasını ya da iptal edilmesini sağlamıştır. Örneğin TMMOB Orman Mühendisleri Odası Gölcük Tabiat Parkı’ndaki tesislerin Bolu Belediyesi’ne devredilmesi üzerine 2014 yılında Sakarya 1. İdare Mahkemesi’ne başvurmuş (E:2014/1113), ancak istemleri üç kez ret edilmiştir. Ne var ki, Sözcü Gazetesinde 2017 yılındaki habere göre bu aşamadaki karşı duruşlardan herhangi bir olumlu sonuç alınmadığında konu kolaylıkla gündemden çıkarılabilmektedir.

4.7.STK

Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği 2000’ yılında yayımladığı Türkiye’nin Tabiatı Koruma Alanları adlı kitapta alanla ilgili ayrıntılı bilgiler bulunuyor. Örneğin, Tabiatı Koruma Alanı ile ilgili “Tehditler” başlığı altında belirtildiğine göre;

“... Alanın (Tabiatı Koruma Alanı’na) Kuzeybatısına bitişik olan Gölcük Orman İçi Dinlenme Yeri’ndeki insan etkinlikleri alan üzerinde dolaylı, zaman zaman da doğrudan etkileri olmaktadır.” (Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği, 2000).

Ülkemizde korunan doğal alanların ulusal mevzuata göre veya uluslararası sözleşmelere dayanarak oluşturulan farklı koruma statüleri bulunmaktadır. Bununla birlikte bu alanlar statülerine göre Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı gibi farklı bakanlıkların ilgili birimlerinin sorumluluğunda olup, planları ilgili yasa ve yönetmeliklere göre yapılmaktadır.

Ancak yapılan planlarda (uzun devreli gelişim planları, koruma amaçlı imar planları gibi) alanların taşıma kapasitesi analizleri veya ziyaretçi yönetim planları ile ilgili konulara yer verilmediği düşünülmektedir. Bu eksiklik, artan talep ile birleşince de milli parklar ve diğer korunan alanlarda önemli bir yönetim sorunu haline gelmektedir.

“...var olan 40 milli parkımız içerisinde sadece Küre Dağlarının ziyaretçi yönetim planının oluşu, milli miraslarımızın sürdürülebilirliği için gerekli olan sorumluluk bilinci ve ülkemizin prestiji kapsamında son derece düşündürücüdür. Bu sebeplerle, Türkiye’de sürdürülebilir koruma politikalarının henüz istenilen düzeyde olmaması sebebi ile çoğu milli parkın kaynak değerleri üzerinde olası bozulmaların gerçekleşme riskinin en aza indirgenmesi için ziyaretçi yönetim planlarının hazırlanması gerekmektedir.” (Göktaş, vd. 2013). İlgili makalede, taşıma kapasitesi analizleri ve paralelinde ziyaretçi yönetim modellerine gereken önemin verilerek çeşitli projeler ve araştırmalar kapsamında konunun daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

Ülkemizde ilgili hukuksal düzenlemelerde, konulara gerek duyulan boyutlarda ve anlaşılır bir şekilde açıklık getirilememiştir.

4.8.T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı (OSİB)

Tabiat Parkları Gelişme Planı Teknik İzahnamesi’nde yayımlanan kurallara katılmamak mümkün değildir. (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müd., 2012). “İzahnamede”; “korunan” alanlar için (Md.9) “koruma amacı” belirtilmiş; aralarında “Korunan alanların toplumun tüm kesimlerince sahiplenilmesi halinde ayakta durabileceği gerçeğinden hareketle koordineli

bir katkı mekanizması kurulmalıdır.” (age, s.4) ilkesinin de bulunduğu (Md.16) “planlama ilkesi”ne yer verilmiştir. Ayrıca 5 “yasaklanan faaliyet”; ayrıntılı “Gelişme Planı Aşamaları” vb. başlıklar altında düzenlemeler yapılmıştır. Ancak, “İzahnamede”, sözgelimi; “taşıma kapasitesi” ile “ziyaretçi yönetim planı” gereğine, dolaylı da olsa bir gönderme bile yapılmamıştır. Kaldı ki, ülkemizde sorunlar bu kuralların getirilmesi aşamasında değil, gerektiği gibi uygulanması aşamasında karşımıza çıkmaktadır. Anayasal düzenlemeler söz konusu olduğunda bile durumun bu şekilde olduğu görüşü kamuoyunda bile hâkimdir. Öte yandan, “taşıma kapasitesi” “herhangi bir ekosistemin kendi olağan yenileme ve değişme gizilgücünü, dolayısıyla varlığını sürdürdürebilmesini engellemeyecek yararlanma düzeyi” gibi tanımlanabilir. Bu düzey aşıldığında, ekosistem kendini yenileyemez; giderek de “doğal” özelliklerini yitirir. “Açıktır ki; herhangi bir ekosistemin “taşıma kapasitesi”, yersel konumu, ekolojik özellikleri, yararlanmanın biçimiyle zamanlaması vb. pek çok değişkene bağlı değişebilir.

4.9.Diğer Bulgular

Parkla ilgili T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB) portalında B-GTP’yi tanıtan sayfadan bilgi alınabilir (KTB, 2018). Günümüzde kaliteli yaşamın temel gereksinimlerinden olan eğlendirilen kaynaklarını giderek çeşitlendirmektedir. Ancak artan kentleşme ve sanayileşme, insanları doğal alanlara yönlendirmektedir. Bu noktada Tabiat Parkları, eğlendirilen türü aktiviteler için de önemli doğal kaynaklara sahiptirler. Bu konudaki bilimsel başka bir çalışma da, önemli bir korunan alan olan Abant Tabiat Parkı’nda yürütülmüştür. İlgili çalışmanın amacı, alandaki rekreasyonel faaliyetlerin geliştirilmesi sürecinde, ziyaretçilerin beklentilerinin karşılanmasına katkı sağlamaktır. Bu amaçla 400 ziyaretçi ile anket çalışması yapılmıştır. Ankette ziyaretçilerin alana gelme sebepleri, memnuniyetleri ve alanın yeterliliğine ilişkin görüşleri sorgulanmıştır. Ankete ilişkin analiz sonuçları çerçevesinde, ziyaretçiler temelinde alandaki rekreasyonel faaliyetlere yönelik öneriler geliştirilmiştir (Sayın ve Karadağ, 2016). Bolu’da saha alanına yakın bölge üzerinden geleceğe yönelik bu tür kullanım tahminlerini kolaylaştıran çalışmalar da yine ayrıca planlamaya altlık olacak şekilde ele alınabilir.

5.ÇALIŞMANIN POLİTİK ÇIKTILARI (2002-2016)

Çalışmanın çıktıları olan bu bölümde ise, 2.dönem olarak (2002-2016) yani günümüzdeki hukuksal yoğun değişimlere dair kavramsal senteze varan çıkarımlar yapılmıştır. Teorik arka planı içinde kısmen yukarıda belirtilen 2.döneme ait belirleyici karakteristik özellikler, B-GTP saha verilerinin de sayesinde, aşağıda bazı kavramsal çıktılara ulaşılmasını sağlamıştır. Çalışmanın özellikle seçilen son 2.döneme ait bu çıktıları, altta tarihsel evreli başlıklarla özetlenerek sunulduktan sonra, sonuç bölümündeki sentezde ise neo-liberal politikalara vurgu yapılarak B-GTP saha çalışması üzerinden bazı öneriler geliştirilmiştir.

Çalışmanın 2. Dönemi (2002-2016) çıktıları ise yine tarihsel olarak ancak bu kez de, hükümlere göre 3 evre halinde özetlenmektedir.

5.1. Birinci Evre: (2002-2007)

Bu evrede sonraki dönemlerin ardıl amaçları pek görünürlük kazanmamıştır. “Demokrat” tavrı belirgindir; kapitalist “gelişmeyi”, kısa bir süre de olsa olağan akışına bırakmıştır. Dış dünyadaki ekonomik eğilimler ise iktidarın bu yönelimini kolaylaştırmıştır.

5.2. İkinci Evre: (2007-2011)

Ülkemizin kamusal varlıklarının ne denli büyük olduğunun ayırtına varılmıştır. Bu varlıkları ticarileştirip özelleştirerek ülkemizdeki kapitalist “gelişmeye” önemli sayılabilecek yeni birikim olanakları sunmuştur. Ancak, yine bu evrede, bir yandan ardıl amaçlarının belki de en önemlisi olan ideolojik, toplumsal ve ekonomik düzenlemeler ile uygulamaları gündeme getirmiş; bu kapsamda “doğal” süreçler ile ortam ve varlıkların daha çok ticarileştirilmesi ile özelleştirilmesini de öne çekebilmiştir.

Tablo 4. Hükümet dönemleri (2002-2016)

EVRE	Ay	HÜKÜMET	EVRENİN BAŞI	EVRENİN SONU	BAŞBAKAN
	42	57	28.05.1999	19.11.2002	MUSTAFA BÜ- LENT ECEVİT
1	5	58	19.11.2002	12.03.2003	ABDULLAH GÜL
1	53	59	14.03.2003	29.08.2007	RECEP TAYYİP ERDOĞAN
2	47	60	29.08.2007	06.07.2011	//
3	49	61	06.07.2011	29.08.2014	//
	12	62	29.08.2014	28.08.2015	Prof. Dr. AHMET DAVUTOĞLU
	4	63	25.08.2015	24.11.2015	//
4	6	64	25.11.2015	24.05.2016	// (Kocalar, Aziz Cumhur, 2018)

(Başbakanlık sitesinden alınarak türetilmiştir.)

5.3. Üçüncü ve Dördüncü Evre: (2011-2014) ve (2014-2016)

Artık “ustalık dönemine” girdiğini düşünen AKP’nin eş zamanlı olarak yaşama geçirmeye çalıştığı dört boyutlu süreç açıklıkla ortaya çıkmıştır:

5.3.1. Birinci Boyut

Toplumsal ve kültürel dönüşüm

5.3.2. İkinci Boyut

Emek sömürüsüne yeni boyutların kazandırılması ve yaygınlaştırılması

5.3.3.Üçüncü Boyut

Her türden kamusal varsılığın özelleştirilmesi, yanı sıra, inşaat, madencilik, enerji, ticaret, tüketim vb. alanlarda kolaylaştırılan ve olanakları artırılan sermaye birikimi düzenekleriyle yandaş sermaye sınıf ve katmanların oluşturulması.

5.3.4.Dördüncü Boyut

“Doğal” süreçler, ortamlar ile varlıkların ticarileştirilmesi ve özelleştirilmesi

Açıktır ki bu dört boyutta çoğunlukla eş zamanlı olarak bitenlerin öncelikleri, yanı sıra, ağırlıkları, sözgelimi;

- . Ülkelerarası sermaye hareketlerinin değişen dinamiklerine,
 - . Sektörlerin özelliklerine,
 - . Yandaş sermaye kesimlerinin “kişiyeye özel” isteklerine,
 - . Popülist gereklere,
 - . Kamuoyunun baskın istemlerine,
- göre değişebilmektedir.

Öte yandan; bu dört boyutta olup bitenlerin birbirinden soyutlanarak tartışılması yaşamsal önemde yanılısamalara yol açmaktadır. Zeytinliklerin, kıyıların, “devlet ormanı” sayılan yerlerin, tarım arazilerinin, deniz ve göllerin, otlakların, akarsuların vb. çoğu kamusal varlıkların başına gelenlerin öncelikle bu bütünsellik içinde tartışılması; tekil olumsuzlukların ise bu tartışmanın çıktıları temel alınarak değerlendirilmesi yönetsel bir zorunluluk olmaktadır. Ülkemizde, en son olarak Bolu’daki Gölcük Tabiat Parkı özelinde gerektiğince yerine getirilmeyen zorunluluklardan birisi de budur.

Bu bağlamda göz önünde bulundurulması gereken bir başka gerçeklik ise, başta “devlet ormanı” sayılan yerler ile devlet ormancılığı düzeni, yanı sıra, henüz tümüyle Hazinesinin mülkiyetinde kalmış meralar olmak üzere kamusal araziler ile devletçilik düzeninin siyasal iktidarlara geniş olanaklar sağlayabildiğidir. Şu soruyu burada sormakta yarar görülmüştür: Ülkemizde özel olarak “koruma” altına alınan ortamlar ile varlıklar artık daha çok kimlerin işine yarıyor? (Nasıl rant elde ediliyor ya da nasıl imara açılıyor da denilebilir.)

Bu noktada özetle şu söylenebilir: Koruma kaygısı yaşam etkinlikleri ile birlikte mutlaka daha iyi bir biçimde içselleştirilmeli, aynı zamanda tüm sektörlerdeki karar ve uygulama alanlarınınca ve gerektiğince somut bir şekilde önemsenmelidir. Aksi halde ‘doğal’, süreçler, ortamlar ile varlıklar gerektiğince ve kalıcı bir şekilde korunamayacaktır.

Bu görüşe ek olarak; siyasal iktidarların ekonomi politik tercihleri sürekli olarak sorgulanmalıdır. Temel itirazların da sorun odaklı tekil sorunların yanı sıra öncelikle ve ağırlıklı olarak verilmemesi gerekmektedir. Bu savı, şimdi Bolu’daki “Gölcük Tabiat Parkı”nda yaşanan-

lardan hareketle herhangi bir gerekçeyle özel olarak koruma altına alınan ve yaygın olarak kullanılan “korunan alanlar” isimlendirmesi üzerinden de ele alabiliriz. Bu kavramı ortamlar ya da varlıklar özelinde “tartışabilir miyiz”? “ ‘Doğa’ böyle korunabilir mi?” Çalışma, şu son soruya yanıt verme çabasını tartışmaya açmaktadır: Arazi rantlarının son derece yükseldiği şu son ortamda, ülkemizde özel olarak “koruma” altına alınmış alanlar artık gerektiği gibi nasıl korunabilecektir?

OSİ Bakanlığı’nın Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne bağlı “Milli Parklar Bilgi Sistemi” İnternet üzerinden erişilebilir olduğu halde hiç kullanıcı kabul etmemektedir. Gelişen teknolojiyle de birlikte tıpkı tarım alanlarının izlenmesi gibi “Koruma Alanları” ile ilgili sayısal verilerin de artık çok daha kolay erişilebilir olması gerekir. Parklar ve diğer korunması gerekli alanlarla ilgili her türlü tanım, fotoğraf, canlı video yayını ve idari-hukuki süreç bilgilerinin sistemsel olarak halka ve bilimsel erişime açılması sağlanarak, bilgilendirme yapılması gerekmektedir.

Öncelikle “Doğa” korumanın ne anlama geldiği, “tabiat parklarının” hangi amaçlarla ayrıldığı konusunda toplum olarak yeterince bilgiye sahip olmamız gerekiyor. Hukuksal düzenlemeler olumsuz bir şekilde yapılırken, pek bir tepki gösterilmiyor. Ancak uygulamaya geçilince de sadece birkaç “çevre/doğa korumacı” yurttaşımızın itisiyle harekete geçiliyor. Ülkemizde yargı aşamalarındaki karşı duruşlardan herhangi bir olumlu sonuç alınmadığında, konu yine kolaylıkla gündemden çıkarılabilmektedir. Hâlbuki bu durumun da daha fazla ilgi toplaması beklenir. Siyasal gerçeklikler de göz önünde bulundurularak doğa için daha doğru bir temelde ve etkin bir biçimde yeniden örgütlenme toplumda sürdürülmelidir.

Diğer yandan pek çok makam ülkemizde uzunca sayılabilecek dönemler boyunca aynı kişilerde kalmaktadır. Bu da yürütmedeki tavrı bazen şeffaflıktan da uzaklaştırmakta, ayrıca eleştirilere de kapatarak daha da sabitleyici olumsuz bir etki yaratmaktadır.

Orman ekosistemlerinin evrensel, yanı sıra ülkesel özelliklerinin ve ormancılığımızın içinde bulunduğu koşulların herkes tarafından çok iyi bilinmesi ve ormanlarımızın daha iyi korunması gerekir.

Ayrıca “Doğa” korumanın ne anlama geldiği, “tabiat parklarının” hangi amaçlarla ayrıldığı konusunda gerekli bilgiye yeterince sahip olmalıyız.

6.Sonuç-Tartışma

Çalışmanın teorik arka planında öncelikle Cumhuriyetten günümüze varan değişimin hukuksal açıdan mevzuattaki izleri sürülmüştür. Planlama ile ilişkili disiplinler açısından bir kaynak yayın taraması yapılarak, konuyla ilgili bazı tehditler bulgular kısmında ele alınmıştır.

Bolu-Gölcük Tabiat Parkı (B-GTP) saha çalışması ilişkili süreçlere dayalı uygulama alanından seçilen bu örnekteki değişim dayanaklar üzerinden incelenmiş, görüşler açıkça belirtilmiştir.

Çalışmada, özellikle 2873, 3213, 6831, 2634 sayılı yasalar ve yönetmeliklerdeki değişim ön plana alınıp, yeni kavramlarla bazı ifadeler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bolu-Gölcük Tabiat Parkı saha uygulamaları üzerinden de uygulama alanı değerlendirilmiştir.

Ülkemizde özel olarak “koruma” altına alınan alanların yönetimi, tarihsel süreciyle birlikte, iki ayrı dönem üzerinden tartışılmıştır. Özellikle 2.dönemde (2001-2017) ve özellikle (2012-2016) hükümetleri döneminde aşağıdaki şu çıktılar üzerinden bir senteze ulaşılmıştır.

6.1.Sentez: Neo-Liberal Politikaların Belirleyici Rolü (Ticarileştirme, Özelleştirme, Metalaştırma, Mülksüzleştirme)

Kapitalist “gelişmenin” temel dinamiklerini evrensel gereklilikler olarak anlayan neo-liberal iktidarlar hedef ve planlarını bu doğrultuda kurgulayarak yaşama geçirmektedirler. Yaşanılmakta olan son süreçteki değişimlere bakılacak olursa, onun da çok boyutlu ve çok evreli bir süreç olduğu rahatlıkla görülebilir.

Değişim için üretim yapıldığı, üretim ilişkilerinin bu doğrultuda biçimlendiği toplumsal yapılarda ekonomik büyüme, “doğal” süreçlerin, ortamlar ile varlıkların, yanı sıra, emeğin kullanımını gerektirir. Zamanla değişim değeri üretmek için yapılan üretim, kullanım değeri için yapılan üretimin önüne geçer, hatta egemenleşir. Bu süreç zamanla “doğal” süreçlerin, ortamlar ve varlıkların yanı sıra emeğin sömürülmesiyle birlikte gelişip yaygınlaşır; toplum, sınıfsal olarak ayrışır; “devlet” örgütlenmesi ortaya çıkar; üretim emeğe, “devlet” de özellikle emekçi sınıf ve katmanlara büyük ölçüde yabancılaşır. Yüzlerce yıl süren bu sürecin çeşitli boyutlarındaki değişim ve gelişmeler artık gözle görülüp elle tutulabilecek biçimde somutlaşır. Ancak, egemen sınıflar ile güdümündeki devlet örgütlenmesinin özellikle kültürel yönlendirilmesi, emekçi sınıflar ile katmanların bu değişim ve gelişmelerle ilgili ayırtına varma, anlama, değerlendirme yeteneklerini de giderek kötürümleştirmiştir.

Çalışmanın sınırları çerçevesinde, 14 yıllık (2002-2016) hükümetler dönemi gözlemlenmiştir. Bu dönemde “otokratik toplumsal ve kültürel dönüşüm” ile “emek sömürüsüne yeni boyutların kazandırılması ve yaygınlaştırılması” şeklinde iki ayrı önemli boyut, alt hükümet dönemlerini (2002-2016) içeren süreçlere hâkimiyeti ile öne çıkmıştır.

Ayrıca bu boyutlarla yine, eşzamanlı olarak her türden kamusal varsıllığın özelleştirilmesinin yanı sıra inşaat, madencilik, enerji, ticaret, tüketim vb. alanlarda kolaylaştırılan ve olanakları artırılan sermaye birikimi düzenekleriyle çeşitli sermaye sınıf ve katmanların oluşturulması da dikkat çekici olmuştur. İşte bunlara, bir de çalışmanın esas konusu olarak “Doğal” süreçler, ortamlar ile varlıkların ticarileştirilmesi, özelleştirilmesi ve giderek metalaştırılması eklenmektedir.

Çalışmanın hukuki mevzuat açısından inceleme konusu kılınan çevre (ve orman) mevzuatını etkileyen değişimleri barındıran 2002-2016 arası seçilen bu dönemi, ana hatlarıyla ve karakteristik özellikleriyle, kavramsallaştırarak değerlendirmiştir. Günümüzdeki mevzuat değişimini, bazı alt hükümet evreleri üzerinden ele alarak kavramsal olarak özetleyip yorumlayan bu çalışmanın, kavramsal ve teorik çıkarımları da güçlendireceği düşünülmektedir.

“Koruma” amaçlı çok sayıda ülkelerarası anlaşmalara ülkemiz de taraf olmuştur. “Koruma Alanları” ile ilgili sayısal verilerin de artık gelişen teknoloji ile birlikte oldukça kolay toplanıp, izlenmesi ve paylaşılması gerekir.

Doğal ve korunan alanlarla ilgili kullanım duyarlılıklarının başarılı bir şekilde belirlenmesi açısından, saha çalışmaları ile desteklenen araştırmalara gereksinim olduğu açıktır, bu alanlardaki her bir doğal kaynağın güncel durumu, doğru kullanım politikalarının belirlenerek uygulanmasına da yön verecektir. Tüm doğal ve korunan alanlar özellikle, milli parklar ve tabiat parkları gibi aşırı kullanım sorunları olabilecek yerler daha yoğun çalışılmalıdır. Plan paftaları, uydu haritaları ve görselleştirmeler de ayrıca önemlidir.

6.2.Bolu-Gölcük Tabiat Parkı (B-GTP) ile İlgili Öneriler

Sentez ve yorumlarla varılan sonuçla ilişkili olarak B-GTP vb durumdaki alanlar için bazı öneriler ise şöyle özetlenmelidir.

Bolu-Gölcük Tabiat Parkı saha çalışmasına yönelik olarak ise söylenebilecekler ise özetle şunlardır: Öncelikle Boluların ancak ihale aşamasında gösterdiği yoğun tepki yine sonuç vermemiştir. Ancak gerçeklikler de göz önünde bulundurularak daha doğru bir temelde, daha etkin bir biçimde yeniden örgütlenme sağlanarak doğal kaynakları yerinde ve doğru şekilde koruyup geliştirme mücadelesi sürdürülmelidir.

Ülkemizde konuyla ilgili hukuksal düzenlemelere yeterince açıklık getirilmemiştir. Düzenlemelerin özellikle nasıl anlaşılması gerektiği, kimler tarafından nasıl saptanabileceği, hangi doğal eşiklerin ne kadar aşılmış olmasının yine kimler tarafından nasıl belirlenebileceği vb. konular bulanık bırakılmaktadır.

Ziyaretçi ve uzmanlarla yapılabilecek anket çalışmaları sonucunda, rekreasyonel faaliyetlerin olumsuz etkilerinin olabileceği bilinmektedir. Buna yönelik kaynak değerlerin de (bitki örtüsü, görsel kalite, su kalitesi, toprak kalitesi, gürültü kirliliği, hava kalitesi ve hayvan varlığı vb. gibi) belirlenmesi gerekir. Belirlenen etkilerin olumsuzluklarını gidermek için de, gerekli makro ve mikro önlemler derhal alınmalıdır. Ayrıca bilimsel çalışmalarla önerilen standartlar da acilen hayata geçirilmelidir.

Doğayı kullanmaya yönelik uygulamalarda, doğal yaşamı sürdürülebilir amaçlı korumayı esas ve temel almak, her zaman ön planda tutulmalıdır. Ayrıca bu uygulama ortamları, ilgili uzmanların yetkisiyle projelendirilecek şekilde etraflıca sorgulanıp, tasarlanmalıdır. Özellikle yere özgü ve eylemlere yönelik çok hassas ve dengeli kullanımların söz konusu edilmesi şarttır. Bu doğal ortamlar yine uzmanların gözetimiyle sürekli denetlenmelidir. Doğal yaşamı korumanın olanaklarının genişletilmesi dileğiyle...

TEŞEKKÜR

Bu makalenin ilk hali, yazar tarafından; “Koruma Alanları”nın Yükselen Rantı ile Çevre (Koruma) Mevzuatındaki Değişimler ve “Gölcük Tabiat Parkı” Örneği, [Environmental (Forest) Legislation and "Gölcük Natural Park" with Rising Return of "Protected Areas"], II. Şehir Çevre ve Sağlık Kongresi, 18-20.04.2018 Ürgüp, Nevşehir, Türkiye’de sunulmuştur.

Bu makale, bu alanda önemli bir kavram kargaşasının bulunması nedeniyle bazı konu ve kavramlarda söylem ve eylem birliği sağlanmasının yararlı olacağı düşüncesiyle hazırlanmıştır. Makalenin bilimsel değerlendirmesini yürüten hakemler, bazı söylemlerin daha net ve açık olarak ifade edilmesini sağlamışlardır. Kendilerine bu katkıları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, gerek orman varlıklarını ve doğal yaşamı korumanın nasıl ele alınmaları gerektiği konusunda, gerekse makalenin tümü üzerindeki görüşleri ile makaleye önemli katkılar sunan sayın hocam Prof. Dr. Mehmet Tunçer’e ve zaman ayırarak görüşlerini paylaşan sayın hocam Prof. Dr. Murat Cemal Yalçın’tan’a içtenlikle teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

- 08.07.1937 tarihli ve 3116 sayılı Orman Kanunu.
- 08.09.1956 tarihli R.G. 9402 ve 6831 sayılı Orman Kanunu.
- 16.03.1982 tarihli R.G. 17635 ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu (TTK).
- 11.08.1983 tarihli R.G. 18132 ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu (MPK).
- 21.09.1985 tarihli R.G. 30187 ve 3213 sayılı Maden Kanunu.
- 12.12.1986 tarihli ve R.G. 19309 sayılı MPK Yönetmeliği.
- 18.05.2005 tarihli R.G. 25819 ve 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımı Kanunu.
- 04.07.2011 tarihli R.G. 27984 ve 645 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK).
- 05.03.2013 tarihli ve R.G. 28578 sayılı Mesire Yerleri Yönetmeliği (MYY).
- Akten, Murat, (2008), “Isparta ovasının optimal alan kullanım planlaması üzerine bir araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, Türkçe, s. 260, Isparta.
- Akten, Sibel, (2009), “Korunan doğal alanlarda ziyaretçi etki yönetim yaklaşımı (Gölcük Tabiat Parkı örneği)”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Türkçe, s. 172, Isparta.
- Akten, Sibel; Gül, Atıla, (2014), “Korunan doğal alanlarda ziyaretçilerin olası etki düzeyleri önlem ve standartların belirlenmesi (Gölcük Tabiat Parkı örneği)”, SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, SDU Faculty of Forestry Journal, 15, s. 130-139.
- Bayraktaroğlu, Hayri, (1969), “Sosyal Düzen, Hukuk ve Orman Hukuku”, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri B 19 (1).
- Dumlu, Cansu; İhtiyar, Filiz, (2017), “İğne Ada Longoz Ormanları Milli Parkı Sınırları İçerisinde Bulunan Mert Gölü’nün Rekreatyone Kano Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi”, Turkish Journal of Forest Science 1(2), s. 133-144.

- Göktuğ, Tendü Hilal; Arpa, Nihan, (2016), “Tekne Turları Kapsamında Rekreatif Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesine Yönelik Bir Yöntem Yaklaşımı: Beyşehir Gölü Milli Parkı Örneği”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Doğa Bilimleri Dergisi, 19(1), s. 15-27.
- Göktuğ, Tendü Hilal; Yıldız, Nalan Demircioğlu, Demir, Metin, (2013), “Bulut Taşıma Kapasitesi Kuramının Milli Parklarda Oluşum - Gelişim ve Modellenme Süreci”, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 44 (2), s. 204.
- Mert, Z. Gamze; Kutluca, A. Kıvanç, (2018), “Türkiye’de Tabiat Parkları Koruma Amaçlı İmar Planlama Süreci: Ballıkayalar Tabiat Parkı Deneyimi”, Mimarlık ve Yaşam, Cilt 3, Sayı 1, s. 21 – 51. DOI: 10.26835/my.407215
- Polat, Serkan; Polat, Semra Aktaş, (2016), “Rekreatif Tabiat Parklarının Korunan Alanlar Kapsamında İncelenmesi: Mersin İli Örneği”, NWSA: Social Sciences, ISSN: 1308 7444 (NWSASOS), ID: 2016.11.2.3C0139 2016, Cilt 11, Sayı 2, s. 85 - 115 2016-04-11.
- Sayın, Şerif; Karadağ Aybike Ayfer, (2016), “Abant Tabiat Parkı Rekreatif Beklentilerinin Değerlendirilmesi”, Düzce Üniversitesi Ormanlık Dergisi Cilt 12, Sayı 2.
- Yılmaz, Ersin, (2004), “Orman Kaynaklarının İşlevsel Bölümlemesine İlişkin Çözümler”, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, s. 388, İstanbul.
- Yüksel, Murat; Yeşil, Murat, (2017), “Kent ve Rekreatif (Ordu Kenti Örneği)”, Mavi Atlas, Cilt 5, Sayı 2, S: 355 – 382.

DİĞER KAYNAKLAR

- “13 Aralık 2016 tarihli 397 sayılı Meclis kararı (Parkın yapılaşmaya açılması)”, Bolu Belediyesi, <https://webportal.bolu.bel.tr/web/guest/26>
- “Bakan Eroğlu'dan Gölcük açıklaması Doğa tahrip edilmeyecek”, NTV, 21.12.2017 <https://www.ntv.com.tr/turkiye/bakan-eroglugdan-golcuk-aciklamasi-doga-tahrip-edilmeyecek,gM36Xqb-FUCTsGYyvoXzHg>
- Bolu Barosu, <http://www.bolubarosu.org.tr/>
- “Doğa harikası Gölcük Tabiat Parkı 22 yılına özel işletmeye verilecek”, Diken, 14.12.2017 <http://www.diken.com.tr/doga-harikasi-golcuk-tabiati-parki-22-yilligina-ozel-isletmeye-verilecek/>
- “Gölcük Tabiat Parkı kararı yargıya taşındı!”, Sözcü Gazetesi, 20.12.2017 <http://www.sozcu.com.tr/hayatim/yasam-haberleri/golcuk-tabiati-parki-karari-yargiya-tasindi/>
- “Gölcük Tabiat Parkı kiralama ihale duyurusu”, Bolu Belediyesi, 19.12.2017 <https://webportal.bolu.bel.tr/web/guest/26>
- “Sakarya 1. İdare Mahkemesi’ne başvuru (E:2014/1113)”, TMMOB Orman Mühendisleri Odası, <http://ormuh.org.tr/>

“Koruma Alanları”nın Yükselen Rantı İle Çevre-Orman Koruma Mevzuatındaki Değişimler ve “Bolu-Gölcük Tabiat Parkı” Örneği

“Tabiat Parkları Gelişme Planı Teknik İzahnamesi”, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müd. (2012), 17 Eylül 2012.

T.C.Başbakanlık,

https://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Global/_Government/pg_CabinetHistory.aspx

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Portalı, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/gezilecekyer/golcuk-tabiat-parki>

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Milli Parklar Bilgi Sistemi, <http://mpbis.ormansu.gov.tr/>

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, <http://www.milliparklar.gov.tr/>

Türkiye'nin Tabiatı Koruma Alanlar, Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği, Ankara, Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği Yayını, 2000, s.86. <http://www.kirsalcevre.org.tr/KC/KClibrary/eCopy/2385S1.pdf>